

Zomergasten, doortrekkers en overwinteraars

Arjan Dwarshuis bij Meulenhoff:

Een bevlogen jaar
Zomergasten, doortrekkers en overwinteraars

ARJAN DWARSHUIS

Zomergasten, doortrekkers en overwinteraars

NEDERLAND, VOGELLAND
IN VIER SEIZOENEN

MEULENHOF

Deze uitgave is tot stand gekomen met medewerking van
Van Grunsven Creative Management, zie ook: www.vangrunsvencm.com

Eerste druk 2022

Derde, herziene druk 2026

ISBN 978-90-896-8495-0

ISBN 978-94-023-3138-7 (e-book)

ISBN 978-90-492-1523-1 (audio)

NUR 320

Auteursfoto: © Friso Boven

Vormgeving omslag en binnenwerk: Mijke Wondergem

Verzorging binnenwerk: Peter Tychon

Alle vogelfoto's in dit boek, met uitzondering van de beelden op pagina 229 en 252,
zijn door de auteur zelf in Nederland gemaakt.

© 2022 Arjan Dwarshuis en Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Alle rechten voorbehouden

De uitgever heeft ernaar gestreefd alle rechten van derden te regelen volgens de
wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen
doen gelden, kunnen contact opnemen met Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd,
opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of
op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier, zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining van
(delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training
and similar technologies.

Inhoud

Voorwoord 7

Inleiding 9

WINTER

De Kwade Hoek 15 • Zeevogels langs de Brouwersdam 21 •
Zeearenden in de Oostvaardersplassen 29 • Watervogels op de Gouwzee 37 •
Zeevogels langs de Zuidpier 45 • Wintergasten in de Amsterdamse
Waterleidingduinen 53 • Een rondje Zuid-Limburg 63

LENTE

Het Rozendaalse Bos 73 • Voorjaarsrek bij Breskens 81 • Een yank op de
Maasvlakte 89 • Hoog Buurlo 95 • Diependal 105 • Nationaal Park
Weerribben-Wieden 111 • De korhoenders van de Holterberg 119 •
Een avond in het Amsterdamse Bos 125 • Het Zuidlaardermeergebied 133

ZOMER

De Groningse grauwe kiekendieven 141 • Pioniernatuur op de Marker
Wadden 147 • Het Fochteloërveen 153 • Weidevogels in de Eempolders 163 •
Het Lauwersmeer 171 • Steltlopers kijken bij Westhoek 179 • Ruimte voor
de rivier in de Biesbosch 187

HERFST

De Strabrechtse Heide 197 • Schiermonnikoog 205 • Zeetrek langs
Westkapelle 213 • Siberisch bezoek op Texel 221 • Poepscheppen op
Vlieland 227 • Najaarsrek boven de duinen van Meijendel 237 •
De Boschplaat 245 • Uilenfeest in de Belgische Ardennen 253

Dankwoord 259

Register 261

Voorwoord

Brownsberg Suriname, de Biesbosch, natuurgebied Meijndel bij Wassenaar of de Amsterdamse Waterleidingduinen. Allemaal plekken waar ik met Arjan Dwarshuis vogels heb gekeken. Steeds wist hij precies waar we moesten zijn en vooral wanneer. Nooit twijfelde ik maar een millimeter aan zijn deskundigheid op dit gebied en achteraf bleken zijn inschattingen ook altijd te kloppen. De lijst met mooie bijzondere vogels die we tijdens deze bezoeken kunnen opschrijven, is oprecht indrukwekkend. Harpij, zeearend, grote en kleine bonte specht, wilde, kleine en knobbelzwanen, blauwe kiekendief, Purple-throated Fruitcrow, nachtzwaluwen, nachtegaal, Cetti's zangers, de schitterende Musician Wren, en zo kan ik nog wel een tijd doorgaan.

Steeds was er een gemene deler bij de waarnemingen: ik zag of hoorde de vogels nooit eerder dan Arjan en ik wist ook vrijwel nooit wat hun naam was. Noch wist ik maar iets over hun gedrag te vertellen, waar Arjan het een sport vindt om van iedere vogel minimaal drie, en het liefst meer, bijzonderheden te weten en, net zo belangrijk, daar smeuïg over te vertellen.

Een deel van al zijn verhalen heeft Arjan nu verzameld in dit boek: *Zomergasten, doortrekkers en overwinteraars*. Iedere pagina, iedere zin is doordrenkt van zijn passie voor de natuur. Of zoals hij het zelf zegt: hij wil onze liefde voor de natuur aanwakkeren. Voor de natuur in het algemeen en voor vogels in het bijzonder.

Iedere vrijdagmiddag rond kwart voor vier heeft Arjan bij mij op NPO Radio 1 een rubriek over vogels. Arjan vertelt en wij luisteren. En iedere keer heeft hij nieuwe inspirerende verhalen. 'Een mus dom en wij slim? Dat valt nog te bezien. Een mus weet precies wat hij nodig heeft en verniet zijn leefomgeving niet. Wij daarentegen vernietigen juist heel veel

en straks nog onszelf. Dus misschien is die mus juist heel slim en zijn wij de domme in het verhaal.'

Een app van Arjan in mijn telefoon: *Dit is top, IJmuiden is altijd het leukst na een flinke storm, ga je mee?* Natuurlijk ga ik mee! We parkeren bij parkeerplaats Kennemerstrand en beginnen te lopen. In het hoofdstuk 'Zeevogels langs de Zuidpier' schrijft Arjan dat IJmuiden zijn ongekende vogeldiversiteit dankt aan de pieren die anderhalve kilometer de zee in steken. Wat een onverwachte plek en wat laten de vogels zich prachtig zien die dag.

Zomergasten, doortrekkers en overwinteraars is een geweldig boek. Zelfs als je een softcore vogelaar bent zoals ik en niet een vogelkoning zoals Arjan. Hij neemt je als lezer zo passievol mee in zijn verhalen, dat ik tijdens het lezen steeds weer vogels ging googelen om ze te zien en vooral ook om ze te horen!

Bedankt Arjan. Jouw boek is als de zeepier bij IJmuiden: het steekt excellent uit in het boekenlandschap en het is rijk aan vogelverhalen die je wil doorvertellen!

Enorm veel leesplezier!

Humberto Tan

Inleiding

Het is begin april, de bomen en struiken zitten vol frisgroene blaadjes en de eerste hommels zoemen door de lucht. Het voorjaar is nu overal aan het doorbreken en binnenkort zal de natuur van al het jonge leven bijna uit haar voegen barsten. Naar buiten gaan is nu een feest, vooral voor de vogelaar, want bijna iedere dag valt er wel iets nieuws te zien: eind februari begon de voorjaarsstrek, toen de eerste grutto's terugkeerden van hun overwinteringsgebieden in West-Afrika; niet veel later volgden de lepelaars en kleine mantelmeeuwen en vanmorgen hoorde ik zowaar een paar aarzelende zangstrofes van een blauwborst. Ook de zwaluwen zullen niet lang meer op zich laten wachten. Als ik zo'n zomergast na een lange, grauwe winter voor het eerst weer in de kijker krijg, voelt dit altijd een beetje als een weerzien met een goede vriend die na een verre en gevaarlijke reis weer heelhuids is thuisgekomen. De vogeltrek is fascinerend, vanzelfsprekend en tegelijkertijd ongrijpbaar: ieder voor- en najaar wordt ons land als vanzelf overspoeld door trekvogels, maar van de drijvende kracht achter de migratie weten we, net als van zo veel andere facetten van de natuur, nog bijzonder weinig.

Momenteel lijkt het wel of de wereld in brand staat, en steeds meer mensen zijn onzeker over de toekomst van onze planeet. Juist hierdoor zullen we het ontluikende voorjaar bewuster meemaken, want in deze bange tijden biedt de natuur ons steun en troost. We trekken de stadsparken en natuurgebieden in om te ontspannen en even te ontsnappen aan de constante stroom van deprimerende nieuwsberichten. Een zingende zanglijster tijdens een rondje hardlopen, een baltsende grutto tegen een strakblauwe voorjaarshemel of een jubelende merel op een schoorsteen in de ondergaande zon klinkt nu nóg mooier, omdat vogels de vrijheid symboliseren die voor ons steeds minder vanzelfsprekend is.

Als ik met een voorjaarszonnetje op mijn gezicht en mijn verrekijker om mijn nek door de parken, bossen, moerassen of duinen loop, zie ik in de ogen van voorbijgangers hun liefde voor de Nederlandse natuur opbloeien. Een gevoel van verwondering dat we allemaal kennen uit onze kindertijd, maar dat door de dagelijkse sleur van het werkende leven naar de achtergrond is gedreven.

Die verwondering geeft een zilveren randje aan de donkere wolk die momenteel boven ons hoofd hangt, want we zijn als maatschappij dusdanig van de natuur vervreemd geraakt dat zij onze liefde hard nodig heeft. De afgelopen decennia hebben we onze planeet stelselmatig uitgeput, uitgebuit en naar onze hand gezet en nu geeft zij ons op haar beurt een keiharde les in nederigheid. Want pandemieën, hongersnoden en toenemende weersextremen zijn rechtstreekse gevolgen van onze omgang met de natuur, een waarschuwingssignaal van Moeder Aarde, omdat wij de balans volledig hebben verstoord. Misschien dat we nu eindelijk gaan inzien dat het radicaal anders moet. We bevinden ons op een cruciaal kantelpunt in de geschiedenis: als we onze ecosystemen en biodiversiteit willen behouden, zullen we met z'n allen moeten bouwen aan een duurzame toekomst, waarin we de natuur niet als vijand maar als bondgenoot zien waarmee we onlosmakelijk zijn verbonden. Zonder kunnen wij niet bestaan. En er is nog veel prachtige natuur, ook hier in ons dichtbevolkte Nederland; fascinerende, maar vaak ook kwetsbare ecosystemen die we koste wat kost moeten behouden, voor onszelf en onze kinderen en kleinkinderen. De Waddenzee en de Rijndelta zijn van internationaal belang voor migrerende steltlopers, op onze weilanden en waterpartijen strijken iedere winter miljoenen ganzen en eenden neer en onze heidevelden, hoogvenen, duin- en moerasgebieden behoren tot de belangrijkste van Noordwest-Europa. En van alle plekken die ik over de hele wereld heb bezocht, vind ik de Waddenzee nog altijd de mooiste.

Met dit boek wil ik jouw liefde voor de natuur verder aanwakkeren. In het ritme van de seizoenen neem ik je mee op een ontdekkingsstocht door de mooiste natuurgebieden die ons land rijk is, mijn favoriete vogelkijkplekken en de verborgen pareltjes van de Nederlandse wildernis. Vogels vormen natuurlijk de rode draad van mijn verhaal, maar ik zal ook aandacht besteden aan de ontstaansgeschiedenis van het Nederlandse landschap, aan de vraag hoe de wereld om ons heen beïnvloed wordt door

onze omgang met de natuur, en stilstaan bij wat wijzelf kunnen doen om onze kostbare ecosystemen te behouden. Bovenal is dit boek een ode aan de Nederlandse natuur.

W

N

I

T

E

R

De Kwade Hoek

Ooit zag onze Noordzeekust er heel anders uit. Het was een dynamisch landschap dat was overgeleverd aan de grillen van de zee, met brede stranden, een onregelmatige duinenrij en uitgestrekte droogvallende zandplaten: een eldorado voor broedende strandvogels en rustende trekvogels. Die strakgetrokken, monotone kustlijn met strekdammetjes is een product van onze eeuwenlange strijd tegen het water en onze drang om de natuur te beteugelen. Vroeger werden regelmatig delen van het duin door de springvloed weggeslagen. Dan stroomde het zeewater naar binnen en ontstond een slufteer, een groene strandvlakte achter de duinen die door middel van een geul in verbinding stond met de Noordzee. Nu zijn dit soort plekken zeldzaam, grote slufteers vind je alleen nog op de Waddeneilanden, op een paar plekken in Zeeuws-Vlaanderen, bij Schoorl – waar in 1997 in het kader van een natuurontwikkelingsproject een gat in de duinenrij is gegraven – en hier, bij de Kwade Hoek.

Vlak na zonsopgang loop ik door de duinen op de noordpunt van Goeree-Overflakkee. Vannacht heeft het licht gevroren: over de struiken en velden ligt een wit laagje rijp. Bevroren bladeren kraken onder mijn laarzen. Wind staat er nauwelijks en het belooft een koude, maar zonovergoten dag te worden, perfect voor een ochtend struinen over de Kwade Hoek. In de struiken naast het uitkijkpunt zingt ineens keihard een Cetti's zanger. Zijn explosieve geluid zet een kettingreactie van zingende soortgenoten in werking.

Ooit zag de gehele Noordzeekust eruit als de Kwade Hoek: een dynamisch landschap dat was overgeleverd aan de grillen van de zee, met brede stranden, een onregelmatige duinenrij en uitgestrekte droogvallende zandplaten.

In dit duingebied broeden tientallen paartjes van dit onopvallende kastanjebruine vogeltje, iets wat begin deze eeuw ondenkbaar was; toen was het nog een in-

cidentele broedvogel. Maar deze van origine Zuid-Europese moerasvogel profiteerde van de steeds zachtere winters, moerasherstelwerkzaamheden en vernattingsmaatregelen. Nu is de Cetti's zanger hier niet meer weg te denken.

Vanaf het uitkijkpunt kan ik het hele gebied overzien. Uit een veld met uitgebloeiende distels vliegt een wolk putters op, hun felrode 'gezichtjes' en gele vleugelstrepen geven een kleurrijk accent aan het grijze winterlandschap. Op het hogere, met gras begroeide deel van de kwelder foerageren duizenden brandganzen. Krijsende meeuwen hangen boven de monding van het Haringvliet en op een paaltje zit een slechtvalk stoïcijns voor zich uit te kijken. De ongerepte getijdennatuur van de Kwade Hoek staat in schrill contrast met de foeilelijke industrie van de Europoort, die de noordelijke horizon vervuult met haar reusachtige kranen en vuurspuwende schoorstenen.

Op de overgang van strand naar duinen ligt een met slenken en krekten dooraderde, zilte vlakte die met hoogwater onder komt te staan.

Het is maar goed dat ik vanmorgen last minute besloot mijn laarzen aan te trekken: door de hoge waterstand is het pad naar de slufte veranderd in een modderpoel. Door invloed van zee-, regen- en kwelwater is een brakwatermilieu ontstaan. In de zomer bloeien hier zeldzame orchideeën. Nu zie ik vooral geelbruin riet, duindoorns en een duinenrij met wuivend helmgras. Juist dat contrast tussen de seizoenen vind ik zo mooi aan de Nederlandse natuur.

Op de overgang van strand naar duinen ligt een met slenken en krekten dooraderde, zilte vlakte die met hoogwater onder komt te staan. Dit is het laagstgelegen deel van de kwelder. Alleen zoutwater minnende planten kunnen hier overleven. Nu is alles dor en bruin, maar in de zomer, wanneer de kwelder in bloei staat, verandert het landschap in een paarse deken van bloeiende lamsoor en zeeaster.

Ineens hangt er een kleine donkere valk met spitse vleugels boven mijn hoofd, een smelleken; aan zijn leigrijze rug en vleugels en vaal oranje

onderdelen te zien een mannetje. Hij cirkelt een paar rondjes boven de duinen en duikt dan naar beneden. Met razendsnelle vleugelslagen vliegt hij laag boven de kwelder verder, in *stealth*-modus, als een soort miniatuur-slechtvalk, waarbij hij soms rakelings met zijn borstveren over de vegetatie scheert. Een groepje zangvogels stuift in paniek uiteen. Eén graspieper komt nét wat trager uit de startblokken, een moment van onoplettendheid dat hem weleens duur kan komen te staan. Het smelleken zet de achtervolging in. In een mum van tijd heeft hij het gat gedicht: zijn snavelpunt raakt nu bijna de staartveren van zijn prooi. In een uiterste poging zijn belager af te schudden maakt de pieper een scherpe draai, maar zijn lot is al bezegeld. Er klinkt een doodscreet, veertjes dwarrelen door de lucht. Het is over en uit. Met de zangvogel in zijn klauwen landt het smelleken achter een duintje. Ik sluip dichterbij en steek voorzichtig mijn hoofd boven het helmgras uit. Op nog geen twintig meter voor me is de valk zijn prooi aan het plukken. Ik zie ieder detail: de donkere eindband van zijn staart, de fijne streping op zijn borst en flanken, zijn gele oogring en zelfs het verse bloed aan zijn gehaakte snavel.

De ongerepte getijdennatuur van de Kwade Hoek staat in schril contrast met de foeilelijke industrie van de Europoort, die de noordelijke horizon vervuult met haar reusachtige kranen en vuurspuwende schoorstenen.

In Nederland is het smelleken een schaarse wintergast, net als de twee soorten waarvoor ik speciaal naar de Kwade Hoek ben afgereisd: de frater en de strandleeuwerik. Deze zangvogels broeden op de boomloze Scandinavische toendra en overwinteren in Nederland vrijwel uitsluitend op uitgestrekte kwelders, het West-Europese equivalent van deze hoogarctische biotoop. Voor deze beide soorten geldt dat ze hier 's winters steeds minder vaak worden waargenomen, zoals blijkt uit de Rode Lijst van doortrekkende en overwinterende vogelpopulaties in Nederland. Een logische verklaring zou zijn dat ze simpelweg noordelijker overwinteren, omdat de Europese winters de afgelopen decennia steeds milder zijn geworden, maar dit lijkt niet het geval. Ook op de broedgebieden gaan deze zangvo-

gels in aantal achteruit – wat overigens geldt voor bijna alle hoogarctische diersoorten. Zeer waarschijnlijk is dit een effect van klimaatverandering. Door de opwarmende aarde rukken struiken en bomen op vanuit het zuiden en verdwijnen de mossen en korstmossen die normaliter de toendra-vegetatie typeren. Ook zien wetenschappers in de hoogarctische regionen een dramatische achteruitgang van insecten, dé voedselbron voor veel jonge vogels. Waar zuidelijke soorten, zoals bijvoorbeeld de Cetti's zanger, hun leefgebied naar het noorden toe kunnen uitbreiden, is dit voor deze noordelijke soorten geen optie want ten noorden van Noord-Scandinavië vind je alleen zee en ijs. Kort samengevat krimpt hun leefgebied en gaat de kwaliteit van het nog resterende leefgebied achteruit.

Het groepje zangvogels dat door het smelleken werd opgejaagd is weer ergens neergestreken, maar in de consternatie zag ik niet precies waar. Met mijn telescoop scan ik de kwelder op beweging. Juist als ik het verderop wil proberen, hoor ik de hoge, rinkelende roep van een strandleeuwerik. Ik draai me voorzichtig om en zie er twee vlak naast me rondscharrelen. Door hun fijn gestreepte vaalbruine mantel vallen ze, ondanks hun opvallende geel met zwarte koppatroon, volledig weg tussen de dorre vegetatie. Nu zie ik er nóg een, en nóg een. In totaal tel ik minimaal twaalf strandleeuweriken die als muizen door de zeekraal kruipen terwijl ze naar zaadjes pikken.

Na ruim een half uur plat op mijn buik met mijn kijker op de kwelder te hebben gelegen, oog in oog met de leeuweriken, ben ik tot op het bot verkleumd. Ik loop nog een klein rondje door het gebied en dan houd ik het voor gezien. Het was een mooie ochtend, maar nu ben ik toe aan een kop koffie. Voor die fraters zal ik een volgende keer moeten terugkomen, al is het natuurlijk de vraag of ze hier dan wel zullen zitten. Misschien vertel ik ooit wel verhalen over overwinterende fraters en strandleeuweriken, net zoals mij vroeger verhalen werden verteld over broedende duinpiepers en ortolanen, kuifleeuweriken die als mussen over de stoep scharrelen en eindeloze graslanden met baltsende kemphanen.

Strandleeuweriken broeden op de boomloze Scandinavische toendra en overwinteren in Nederland vrijwel uitsluitend op uitgestrekte kwelders, het West-Europese equivalent van deze hoogarctische biotoop.

Zeevogels langs de Brouwersdam

Er staat geen zuchtje wind en de zee is zo glad als een spiegel, alsof de regenbuien van vannacht het water speciaal voor mij hebben gladgestreken. De dichte mist waarvoor ik vreesde is gelukkig achterwege gebleven en ten oosten van mij werpt een waterig januarizonnetje een paar aarzelende zonnestralen op het Grevelingenmeer, vanwaar vluchten ganzen, die de nacht veilig op het open water hebben doorgebracht, in v-formatie koers zetten naar hun foerageergebieden op Goeree-Overflakkee. Zilvermeeuwen en grote mantelmeeuwen voeren patrouillevluchten uit boven de branding, op zoek naar schaaldieren, zeesterren en aangespoelde rommel, en ten westen van mij, op een drooggevalen zandplaat, ligt een kolonie grijze zeehonden geduldig te wachten op de vloed.

Klaarblijkelijk ben ik niet de enige die deze koude, windstille ochtend heeft uitgekozen voor een bezoek aan de Brouwersdam. Even verderop richt een fotograaf zijn telelens vanuit zijn open autoraam op een groepje scholeksters, dat met de kop in de veren op de met wier begroeide basaltblokken staat te rusten. Op hun beurt slaan de zwart-witte steltlopers met hun lange oranje snavels de fotograaf in zijn blauwe Volkswagen met een half oog gade.

De kuifduiker broedt rond Scandinavische meren en wordt hier vooral in de wintermaanden waargenomen. De Brouwersdam is veruit de beste plek om deze schaarse futensoort met vuurrode ogen waar te nemen. In het voorjaar worden hier zelfs weleens exemplaren in hun prachtige zomerkleed gezien.

De zesenhalf kilometer lange en twaalf meter hoge Brouwersdam verbindt Goeree-Overflakkee met Schouwen-Duiveland en moet ons behoeden voor overstromingen, zoals tijdens de Watersnoodramp van 1953, waarbij 1836 mensen en ontelbare dieren het leven lieten. De aanleg van dit Delta-

werk werd bemoeilijkt door de krachtige getijdenstroming en de grote diepte – tot wel dertig meter – van de Grevelingenmonding. Met behulp van een kilometerslange kabelbaan, die in 1962 tussen het vasteland en een speciaal daarvoor aangelegd werkeiland werd gespannen, werden betonblokken in zee gestort, net zo lang totdat het geraamte van de dam vorm begon te krijgen. Toen de Brouwersdam tien jaar later definitief werd gesloten, had dit vergaande gevolgen voor de natuur. Van de ene op de andere dag stroomde er geen zoutwater meer in de Grevelingen, die langzaam veranderde in een brakwaterecosysteem, waardoor vele planten- en diersoorten uit het gebied verdwenen.

Het is nu juist het diepe, voedselrijke zeewater langs de Noordzeezijde van de Brouwersdam dat deze plek zo aantrekkelijk maakt voor overwinterende zeevogels.

In 1978 werd de Brouwerssluis geopend, waardoor er in beperkte mate weer Noordzeewater naar binnen kon worden gelaten. Daarmee werd de Grevelingen het grootste zoutwatermeer van West-Europa. Maar er is geen getijdenwerking want er stroomt nog niet voldoende zeewater in en uit, en de waterkwaliteit laat te wensen over. Door zuurstofgebrek sterft het bodemleven in de onderste waterlaag en kunnen op sommige plekken zelfs alleen zwavelbacteriën overleven. Daarom komt er een doorlaat bij de Flakkeese Spuisluis, aan de oostkant van het meer. Zo ontstaat er weer doorstroom met de Oosterschelde. Ook zijn er plannen voor een nieuwe doorlaat in de Brouwersdam, waardoor de getijdendynamiek in de Grevelingen weer enigszins kan terugkeren en het oorspronkelijke zoutwatermilieu zich kan herstellen. Althans, dat is het idee. Hoe het in de praktijk zal uitpakken is moeilijk te voorspellen. Er is ook kritiek op dit plan, omdat door die getijdenwerking mogelijk een aantal zeldzame plantensoorten, zoals de groenknolorchis en herfstschroeforchis, uit het gebied zullen verdwijnen.

Het is nu juist het diepe, voedselrijke zeewater langs de Noordzeezijde van de Brouwersdam dat deze plek zo aantrekkelijk maakt voor overwinterende zeevogels. Nergens kun je zo'n variatie aan duikers, zee-eenden en

Met zijn torpedovormige lichaam en krachtige, gezwemvliesde poten legt een ijsduiker gemakkelijk tientallen meters onder water af, terwijl hij met zijn dolk-vormige snavel op visjes en schaaldieren jaagt.

fuutachtigen waarnemen als hier. En de meeste vogelaars weten dit. Tussen november en maart staan hier soms tientallen in dikke winterjassen gehulde mensen door camera's en telescopen over de zee te turen, in de hoop een glimp op te vangen van een kuifduiker of misschien zelfs een ijseend.

Ik prop snel een paar boterhammen naar binnen, blaas nog eens flink in mijn handen, en richt dan mijn telescoop op het grijsblauwe water van de Noordzee. Een koppeltje middelste zaagbekken trekt een streep van boeggolfjes door het rimpelloze wateroppervlak. Het onopvallende, grijsbruin gekleurde vrouwtje heeft een bruinige kop met een korte, sprietige kuif. Haar veel opvallendere zwart-wit gekleurde partner heeft een bruin-met-zwartgekleurde borst en een glanzende kopergroene kop met een punkachtig kapsel. Terwijl ze rustig dobberen steken ze om beurten hun kop onder water: ze zijn aan het snorkelen. Deze gespecialiseerde

